

Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto studentų rūkymo įpročiai ir požiūris į rūkymo kontrolę

Aurelijus Veryga, Tomas Stanikas¹

Kauno medicinos universiteto Biomedicininų tyrimų institutas, ¹Profilaktinės medicinos katedra

Raktažodžiai: medicinos studentų rūkymas, rūkymo paplitimas, požiūris į rūkymą.

Santrauka. Tyrimo tikslas. Palyginti rūkančių bei nerūkančių šeštojo kurso medicinos studentų požiūrį į rūkymą bei pagalbą metantiems rūkyti.

Medžiaga ir metodai. 1995–2004 metais profilaktinės medicinos ciklo metu, naudojant anoniminį klausimyną, apklausta 1518 (83,5 proc.) Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto šeštojo kurso studentų.

Rezultatai. Apibendrinus tyrimo duomenis, nustatyta, jog reguliariai rūkė 19,4 proc. vaikinių ir 4,2 proc. merginų. Nereguliariai rūkė 15,9 proc. vaikinių ir 10,4 proc. merginų. 5 proc. vaikinių ir 1,9 proc. merginų rūkė reguliariai ir metė, 17,7 proc. vaikinių ir 19,5 proc. merginų rūkė nereguliariai ir metė rūkyti. Visiškai nerūkė 41,6 proc. vaikinių ir 64 proc. merginų. 70 proc. rūkančių ir 83 proc. nerūkančių studentų sutiko su teiginiu, kad rūkymas yra vienas svarbiausių pavojų žmogaus sveikatai. 97,1 proc. studentų sutiko su teiginiu, jog pasyvus rūkymas kenkia sveikatai. Dauguma studentų (83,2 proc. rūkančiųjų ir 87,1 proc. nerūkančiųjų) nurodė, jog gydytojai turėtų padėti norintiems mesti rūkyti, o 68 proc. nurodė, jog gydytojai nepakankamai turi žinių, kaip teikti tokią pagalbą. Rūkantys studentai rečiau nei nerūkantys (55 proc. ir 87 proc.) manė, kad medicinos įstaigose turi būti nerūkoma.

Išvados. Rūkymo paplitimas tarp studentų medikų buvo mažesnis nei tarp tokio paties amžiaus žmonių bendroje Lietuvos populiacijoje. Per tiriamąjį laikotarpį medikų vaikinių rūkymo paplitimas reikšmingai nekito, o medikų merginų padidėjo daugiau kaip du kartus. Rūkanys studentai pasižymėjo liberalesniu požiūriu į rūkymo keliamą žalą ir rūkymo apribojimus gydymo įstaigose, o tai gali tapti didele kliūtimi keičiant jų požiūrį į medikų rūkymą. Remiantis tyrimo duomenimis, galima įvertinti rūkymo paplitimo dinamiką, medicinos studentų požiūrį į rūkymą bei numatyti tinkamą jų paruošimą sprendžiant pacientų rūkymo problemas ir numatant rūkymo profilaktikos priemones.

Įvadas

Tabako rūkymas yra labiausiai paplitusi priklausomybės liga, o tabako vartojimo sąlygoti psichikos ir elgesio sutrikimai „TLK-10“ įvardyti šifru „F-17“ greta alkoholinių gėrimų, opioidų, kanaboidų ir kitų priklausomybę sukeliančių narkotinių medžiagų. Pasaulio banko duomenimis, maždaug trečdalis suaugusių planetos žmonių rūko, o tai sudaro apie 1,2 milijardo rūkalių. Rūkymas jau dabar sąlygoja 4,9 mln. mirčių kasmet ir yra vienos iš 10 mirčių priežasčių (1, 2). Kiekvieną dieną pasaulyje nuo tabako sukeltų ligų miršta daugiau kaip 13 tūkstančių gyventojų. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, nekontroliuojamas rūkymo plitimas pasaulyje gali lemti, jog iki 2030 m. mirtingumas nuo tabako sukeltų ligų padidės iki 10 mln. per metus, o bendras tabako aukų skaičius per artimiausius 50 metų gali pasiekti pusę

milijardo (1). Kartu su AIDS tabako vartojimas yra viena iš didžiausių išvengiamų priešlaikinių mirčių priežasčių pasaulyje. Jis yra svarbiausias širdies ir kraujagyslių ligų, piktybinių navikų ir kvėpavimo sistemos ligų rizikos veiksnys. Rūkantys dažniau serga 25 ligomis ir dėl to praranda vidutiniškai 5–8, o vidutinio amžiaus vyrų (35–59 metų) grupėje – 20–25 produktyvaus gyvenimo metus. Vienas iš dviejų nuo jaunystės rūkusiųjų ir nemetusiųjų rūkyti miršta nuo tabako sukeltų ligų (3–5). Lietuvoje rūkymo sukeltų mirčių skaičius siekia apie septynis tūkstančius mirčių kasmet, iš jų daugiau kaip trys ketvirtadaliai – darbingo amžiaus vyrai (6). Vienas iš būdų sumažinti rūkymo pasekmes yra rūkančiųjų skatinimas mesti rūkyti ir pagalbos teikimas norintiems mesti (1). Tabako kontrolė ir pagalba metantiems rūkyti įtraukta į Kauno medicinos universiteto studijų programą ir visi šeštojo

kurso studentai gauna bazines žinias apie tokios pagalbos teikimą pirminėje sveikatos priežiūros grandyje. Nuo tinkamo gydytojų parengimo ir jų motyvacijos šią pagalbą teikti priklausys pacientų rūkymo problemos sprendimas, todėl neabejotinai svarbus medicinos fakulteto baigiamojo kurso studentų požiūrio į rūkymą tyrimas. Panašūs tyrimai atlikti daugelyje užsienio šalių siekiant įvertinti medicinos studentų rūkymo paplitimą, jų požiūrį į rūkymą bei žinias apie pagalbą metantiems rūkyti. Mūsų tyrimo tikslas buvo įvertinti KMU Medicinos fakulteto šeštojo kurso studentų rūkymo paplitimą, ištirti jų požiūrį į įvairius rūkymo aspektus bei pagalbą metantiems rūkyti ir nustatyti rūkančių ir nerūkančių studentų požiūrių skirtumus.

Tirtųjų kontingentas ir tyrimo metodai

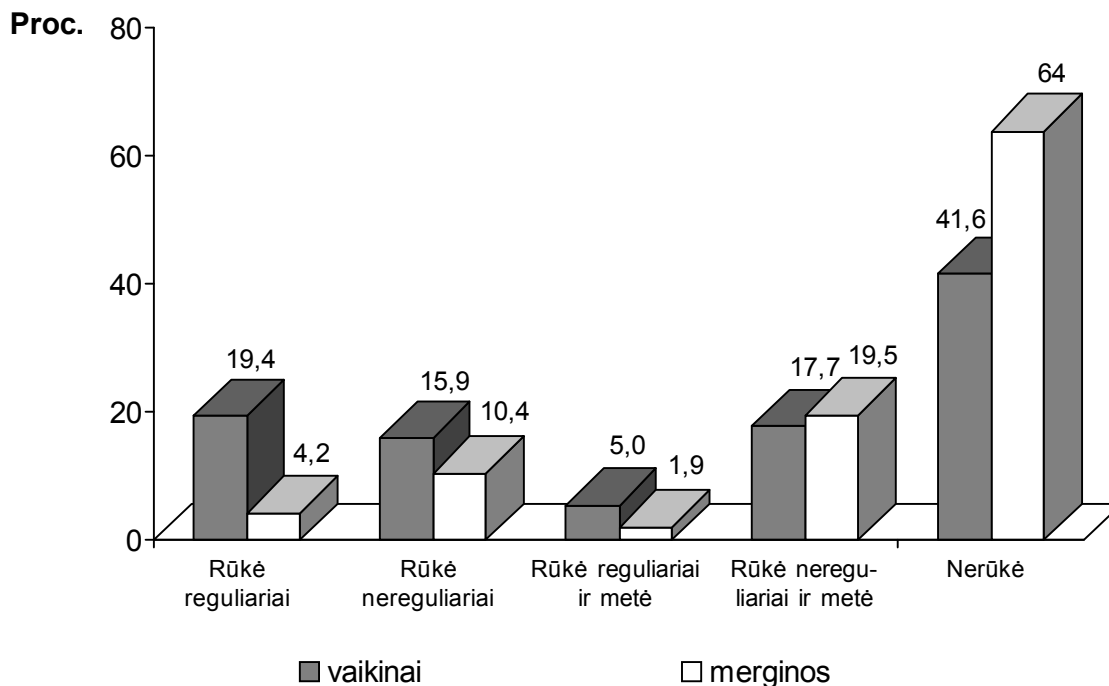
1995–2004 metais profilaktinės medicinos ciklo metu apklausta 1518 (518 vaikinių ir 1000 merginų) Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto šeštojo kurso studentų iš 1817 tais metais studijavusiųjų (atsako dažnis – 83,5 proc.). Apklausiai naudotas 32 klausimų anoniminis Kauno medicinos universiteto visuomenės sveikatos specialistų sukurtas klausimynas. Buvo pateikti šeši uždaro tipo klausimai apie amžių, lytį, rūkymo įpročius, taip pat 25 teiginiai apie

rūkymo kenksmingumą žmogaus sveikatai, rūkymą, kaip narkomanijos rūšį, gydytojų rūkymo įtaką visuomenei, pagalbą metantiems rūkyti, rūkymo apribojimus, rūkančiųjų ir nerūkančiųjų teises, nuobaudas ir kt. Į teiginius respondentai turėjo atsakyti, pažymėdami vieną iš trijų galimų variantų: „taip“, „abejoju“, „ne“. Pagal rūkymo įpročius respondentai buvo suskirstyti į:

- reguliariai rūkančius (kasdien);
- nereguliariai rūkančius (ne kasdien);
- rūkčius nereguliariai ir metusius;
- rūkčius reguliariai ir metusius;
- niekada nerūkčius.

Analizuojant rūkančių ir nerūkančių studentų požiūrio į rūkymą skirtumus, šios penkios grupės buvo sujungtos į dvi – rūkančiųjų (reguliariai ir nereguliariai) ir nerūkančiųjų (metusių rūkyti ir niekada nerūkčius) grupes.

Tyrimų duomenų analizė atlikta naudojant „SPSS 11.0 for Windows“ programą. Kokybinių požymių statistiniams ryšiams vertinti taikyti chi kvadrato (χ^2) ir z kriterijai, o vidurkių lygybės hipotezei tikrinti taikytas t kriterijus. Duomenys statistiškai reikšmingi, kai $p < 0,05$. Kiekybiniais požymiais vertinti apskaičiuotas aritmetinis vidurkis ir 95 proc. pasikliautinis intervalas.

1 pav. Rūkymo įpročių paplitimas atsižvelgiant į lytį (proc.)

$$\chi^2=136,2; p<0,001.$$

Rezultatai

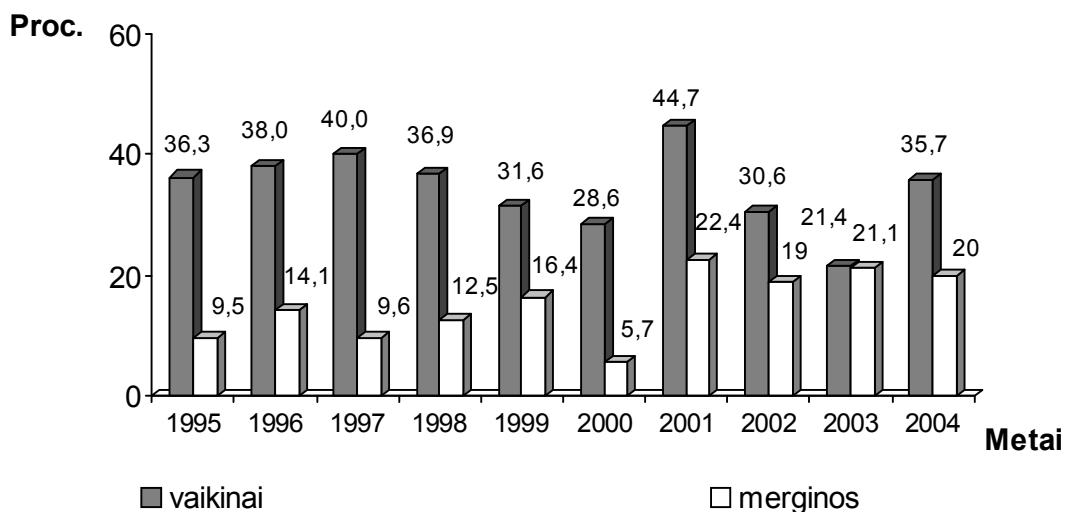
Rūkymo paplitimas. Išanalizavus studentų rūkymo įpročius, nustatyta, jog 1995–2004 metais iš KMU Medicinos fakulteto šeštojo kurso reguliariai rūkė 19,4 proc. vaikinių ir 4,2 proc. merginų. Visų rūkymo įpročių paplitimas pateikiamas pirmame paveiksle.

Vertinant studentų rūkymo paplitimo kitimą kiekvienais metais, vyrų grupėje žymesnių pokyčių nepastebėta, o moterų grupėje rūkančiųjų skaičius augo ir 2001 metais reguliariai ar nereguliariai rūkė kas penkta studentė (2 pav.). Vaikinių ir merginų rūkymo pradžios amžiaus vidurkis beveik nesiskyrė ir buvo $17,6 \pm 3,9$ metų (vaikinių – $17,6 \pm 3,1$ metų; merginų – $17,7 \pm 4,6$ metų). Vertinant apklaustų studentų ateities planus, paaiškėjo, jog dauguma studentų planavo teigiamus pokyčius. Tik 1,4 proc. vaikinių ir 1,5 proc. merginų nurodė, kad po penkerių metų tikrai rūkys, o 53,7 proc. vaikinių ir 68,4 proc. merginų manė, jog po penkerių metų tikrai nerūkys. 40,9 proc. vaikinių ir 28 proc. merginų nurodė, kad po penkerių metų galbūt nerūkys, o 4,1 proc. vaikinių ir 2 proc. merginų manė, jog po penkerių metų turbūt rūkys.

Požiūris į rūkymą. Žalingos rūkymo pasekmės sveikatai mokslininkams jau seniai nekelia abejonių. Tam skirta ne viena studija. Priklausomybė nuo tabako jau pripažinta priklausomybės liga, todėl buvo svarbu sužinoti, kaip šią problemą suvokia būsimeji gydytojai. Apibendrinus tyrimo duomenis, paaiškėjo, jog didžioji dalis studentų (80 proc.) sutinka, kad rūkymas yra vienas iš svarbiausių pavojų sveikatai. Taip manė 70 proc. rūkančių ir 83 proc. nerūkančių studentų. Su šiuo teiginiu nesutiko tik 4 proc. rūkančių ir 2 proc. nerūkančių studentų. Absoliuti dauguma studentų – 97,1 proc. pripažino pasyvaus rūkymo žalą, pritarė

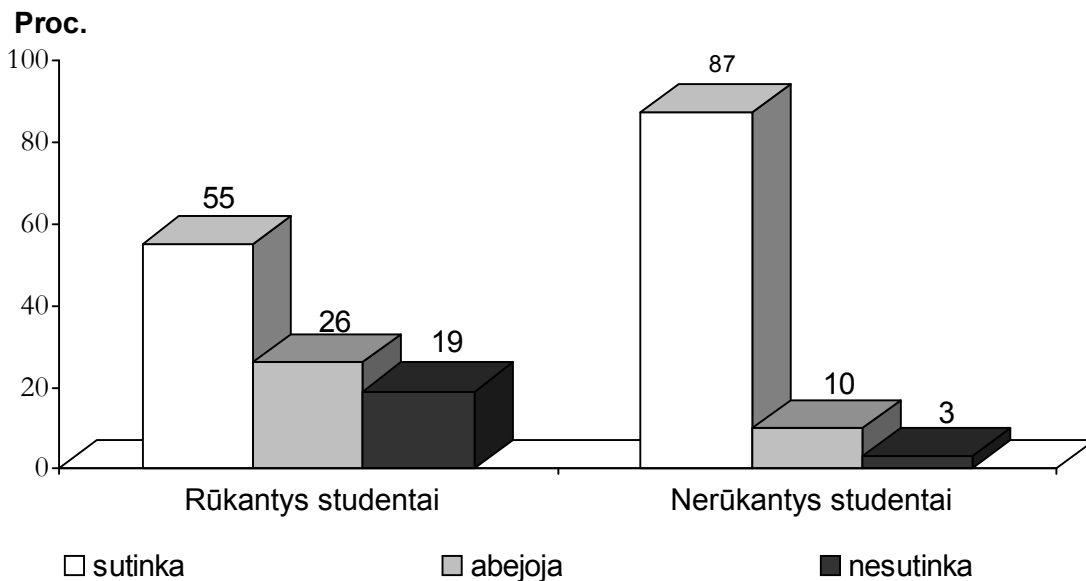
teiginiui, jog tabako dūmai kenkia nerūkančiųjų sveikatai. Tačiau, palyginus rūkančių ir nerūkančių studentų grupes, nustatyta, kad rūkantys dažniau buvo linkę abejoti pasyvaus rūkymo žala aplinkiniams. 7 proc. rūkančių studentų teigė abejojantys, jog tabako dūmai kenkia aplinkinių sveikatai, o tarp nerūkančių studentų taip manančių tebuvo 1 proc. Vertinant studentų požiūrį į rūkymą, kaip priklausomybės ligą, paaiškėjo, jog dalis studentų nelinkę laikyti rūkymo narkomanijos rūšimi, nors priklausomybė nuo tabako įtraukta į tarptautinę ligų klasifikaciją. Kad rūkymas yra viena iš narkomanijos rūšių, sutiko 66 proc. studentų, 24,6 proc. linkę abejoti šiuo teiginiu, 9,4 proc. visiškai su juo nesutiko. Šiuo požiūriu gerokai išsiskyrė rūkančiųjų ir nerūkančiųjų nuomonės: su teiginiu, jog rūkymas yra narkomanijos rūšis sutiko 51,7 proc. rūkančiųjų ir 70,9 proc. nerūkančiųjų studentų ($p < 0,05$).

Vertinant studentų požiūrį į medikų rūkymą, vėl išryškėjo daug rūkančių ir nerūkančių studentų požiūrių skirtumų. Studentų buvo klausama, ar rūkantys gydytojai savo pavyzdžiu skatina rūkyti kitus. Teigiamai atsakė 38,8 proc. studentų – 19,9 proc. rūkančių ir 44,0 proc. nerūkančių ($p < 0,05$). 31,0 proc. rūkančių ir 12,0 proc. nerūkančių studentų manė, jog rūkantys medikai neskatina rūkyti aplinkinių, o 49,1 proc. rūkančiųjų ir 44,0 proc. nerūkančiųjų abejojo dėl šio teiginio. Su teiginiu, kad medicinos įstaigose turi būti nerūkoma, sutiko 55,0 proc. rūkančių ir 87,2 proc. nerūkančių studentų ($p < 0,05$). 19,0 proc. rūkančių ir 3,0 proc. nerūkančių su šiuo teiginiu nesutiko (3 pav.). Su pateiktu teiginiu, jog niekas neturi matyti rūkančio gydytojo, sutiko 54,1 proc. studentų (41,6 proc. rūkančiųjų ir 57,6 proc. nerūkančiųjų). Su šiuo teiginiu visiškai nesutiko 22,6 proc. rūkančių ir 12,5 proc.

2 pav. Rūkymo paplitimo kitimas 1995–2004 m.

Vaikinų grupėje: $\chi^2=6,0$; $p=0,73$. Merginų grupėje: $\chi^2=19,7$; $p=0,02$.

3 pav. Atsakiusieji į teiginį, jog medicinos įstaigose turi būti nerūkoma (proc.)

$\chi^2=185$; $p<0,001$.

nerūkančių studentų, o 35,8 proc. rūkančių ir 29,9 proc. nerūkančių studentų dėl šio teiginio abejojo.

Požiūris į rūkymo kontrolę. Stojantys į Kauno medicinos universitetą studentai privalo pasirašyti pasižadėjimą, jog nerūkys. Remiantis apklausos duomenimis, studentai savo pažado nesilaiko. Studentams buvo pateiktas klausimas, ar jie pritaria tokiam pasižadėjimui. Tokiam pasižadėjimui pritarė 11,6 proc. rūkančių ir 36 proc. nerūkančių studentų ($p<0,05$). 64,2 proc. rūkančių ir 32,3 proc. nerūkančių studentų visiškai nepritarė tokiam pasižadėjimui, 24,2 proc. rūkančių ir 31,6 proc. rūkančių dėl pasižadėjimo būtinumo abejojo.

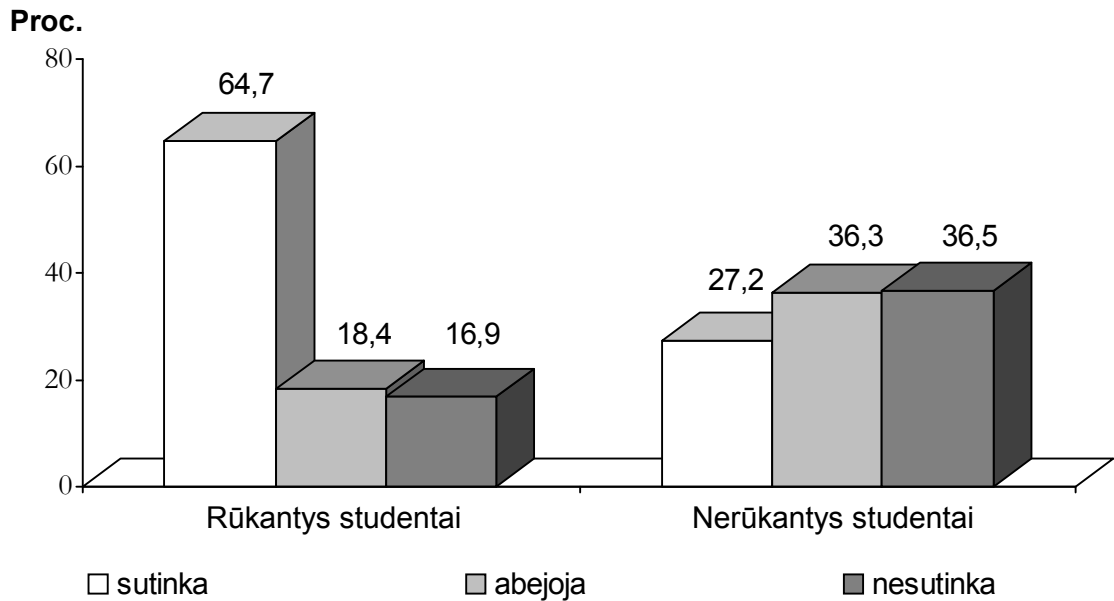
Studentų buvo prašyta išsakyti savo nuomonę ir apie galimas priemones medikų rūkymui kontroliuoti. Teiginiui, kad, priimant į darbą medicinos įstaigose, turi būti teikiama pirmenybė nerūkantiems, pritarė 10,4 proc. rūkančių ir 38,9 proc. nerūkančių studentų ($p<0,05$). Teiginiui, kad nerūkantiems studentams reiktų mokėti didesnes stipendijas, pritarė 12 proc. rūkančių ir 45,5 proc. nerūkančių studentų ($p<0,05$). 13,8 proc. rūkančių ir 41,7 proc. nerūkančių studentų pritarė, jog sudarant darbo sutartį medicinos įstaigose turėtų būti numatyta nerūkymo sąlyga; 32,7 proc. rūkančių ir 55,2 proc. nerūkančių studentų mano, kad už rūkymą darbo vietoje turėtų būti skiriamos drausminės nuobaudos ($p<0,05$). Visuomenėje neretai dirbtinai stiprinama tema apie rūkančiųjų teises, tačiau retai kalbama arba atsižvelgiama į nerūkančiųjų teisę į švarią aplinką – be tabako dūmų. Šioje apklausoje 64,7 proc. rūkančių ir 27,2 proc. nerūkančių studentų

nurodė, jog rūkymo apribojimais pažeidžia žmogaus asmens laisvę ($p < 0,05$) (4 pav.).

Požiūris į pagalbą metantiems rūkyti. Nagrinėjant studentų nuomonę apie pagalbą metantiems rūkyti, paaiškėjo, jog dauguma studentų sutiko su teiginiu, kad gydytojai privalo padėti savo pacientams mesti rūkyti. Taip manė 83,2 proc. rūkančių ir 87,1 proc. nerūkančių studentų. Vis dėlto buvo 2,8 proc. rūkančių ir 2,6 proc. nerūkančių studentų, kurie manė, jog gydytojai neturėtų teikti pagalbos norintiems mesti rūkyti, o 14,1 proc. rūkančiųjų ir 10,3 proc. nerūkančių abejojo tokia gydytojo pareiga. Šiuo klausimu rūkančių ir nerūkančių studentų nuomonės nesiskyrė. Studentų buvo klausama ir apie tai, ar jų nuomone, gydytojai pakankamai turi žinių, kaip padėti mesti rūkyti. Paašškėjo, kad rūkančių ir nerūkančių studentų nuomonė nesiskyrė ir šiuo klausimu. 67,6 proc. rūkančių ir 69,3 proc. nerūkančių studentų manė, jog gydytojai nepakankamai turi žinių, kaip padėti norintiems mesti rūkyti.

Rezultatų aptarimas

Medicinos studentų rūkymo įpročiai nagrinėjami neatsitiktinai. Jau neabejojama, jog medikų rūkymas sukuria nežalingumo įspūdį ir tikrai nemažina pacientų rūkymo įpročių paplitimo. Australijoje atliktos studijos duomenimis, ypač žemesnio socialinio sluoksnio rūkantiesiems, matantiems rūkančius gydytojus, susiformuoja klaidinga nuomonė, kad rūko dauguma gydytojų. Iš tikrųjų Australijoje rūko tik 9 proc. vyrų ir

4 pav. Atsakiusieji į teiginį, jog rūkymo apribojimai pažeidžia žmogaus asmens laisvę (proc.)
 $\chi^2=158$; $p<0,001$.

4 proc. moterų, o medikų rūkymo paplitimas yra vienas mažiausių pasaulyje (7). Vertinant Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto studentų rūkymo įpročius, reikia pažymėti, jog šioje bendruomenėje rūkymo paplitimas yra gerokai mažesnis nei rūkymo paplitimas tos pačios amžiaus grupės Lietuvos populiacijoje. FINBALT studijos duomenimis, 2002 metais 20–24 metų amžiaus grupėje reguliariai rūkė 33,8 proc. vyrų ir 14,3 proc. moterų (8). 2000 m. atliktos Kauno miesto universitetų studentų apklausos metu nustatyta, jog reguliariai rūkė 29,5 proc. pirmojo kurso vaikinių ir 18,8 proc. merginų (9). Kitose šalyse atlikti tyrimai rodo panašią tendenciją. Reguliariai rūko 19 proc. Lenkijos universiteto medicinos studentų, o rūkymo paplitimas bendrojoje populiacijoje – 33 proc. (10). Lyginant Lietuvą su kitomis šalimis, duomenys gana skirtingi. KMU reguliariai rūkė 9,4 proc. šeštojo kurso studentų. Šeštojo kurso medicinos studentų apklausa Ispanijoje parodė, kad ten reguliariai rūko 18,3 proc. studentų (11). Analogiškų tyrimų, atliktų Lenkijoje, duomenimis, reguliariai rūko 18,6 proc. medicinos studentų (12), Albanijoje reguliariai rūkė 55 proc. penktojo kurso medikų vaikinių ir 34 proc. merginų (13). Lietuvoje rūkančių vaikinių skaičius išlieka gerokai didesnis nei merginų, tačiau šis fenomenas pastebimas jau ne visose šalyse. Portugalijoje atlikto tyrimo duomenimis, tokių skirtumų nepastebėta (14). Rūkančių merginų skaičius augo ne tik Lietuvoje. Slovakijoje atlikto tyrimo metu paaiškėjo, jog 1995–1999 metais nereguliariai rūkančių merginų skaičius išaugo nuo 7,3 iki 19,8 proc. (15).

Medikų rūkymas svarbus ne tik dėl to, jog rūkantys medikai savo pavyzdžiu daro neigiamą įtaką pacientams ir visuomenei, bet ir todėl, kad rūkantys medikai mažiau domisi tabako keliamo žala sveikatai, mažiau turi žinių apie pasyvaus rūkymo žalą bei apie pagalbą metantiems rūkyti. Tą akivaizdžiai rodo ir šio tyrimo duomenys. Rūkantys studentai rečiau sutiko su teiginiu, jog rūkymas yra narkomanijos rūšis, palyginti su nerūkančiais. Nors šis faktas jau seniai niekam neturėtų kelti abejonių. Tai rodo jau ne etikos, bet paprasčiausio medikų išprusimo stoką. Turbūt naivu būtų tikėtis, kad toks studentas, tapęs gydytoju, gydys ligą (šiuo atveju priklausomybę nuo tabako), kurios net nelaiko liga. Tai iš dalies paaiškina, kodėl gydytojai neretai nemato reikalo teikti pagalbą metantiems rūkyti, nes mano, jog rūkymas yra paciento silpnybė. Neretai atskomybė už nesikeičiančius medicinos studentų rūkymo įpročius tenka vyresniems jų kolegoms ar net dėstytojams, kurie savo neigiamu pavyzdžiu skatina taip elgtis ir jaunesnius kolegas, kuriems bendravimas ir mokymasis būtent iš vyresnių gydytojų ypač svarbus. Tai, kad vyresnių kolegų įpročiai neabejotinai svarbūs, rodo JAV atlikti tyrimai, kur medicinos studentai savo elgesio modeliu įvardija būtent vyresnius gydytojus (16). Nepaisant Lietuvoje galiojančio tabako kontrolės įstatymo, draudžiančio rūkyti sveikatos priežiūros įstaigose, su tuo sutinka tik 55 proc. rūkančių studentų. Nerūkantieji šiuo požiūriu pažangesni, tačiau iš jų tik 87 proc. pritaria draudimui, o likusi dalis vis dar abejoja, ar gydymo įstaigoje turėtų būti nerūkoma. Stodami į Kauno medicinos univer-

siteta, studentai pasirašo pasižadėjimą nerūkyti. Toki pasižadėjimą studentai linkę kritikuoti, tačiau alternatyvų nesiūlo.

Labai svarbi nuomonė apie pagalbą metantiems rūkyti. Daugiau kaip 80 proc. studentų nurodė, jog gydytojas rūkančiam pacientui privalo padėti mesti rūkyti, tačiau apie 15 proc. studentų abejojo arba iš viso nesutiko su šia nuomone.

Šis tyrimas, kaip ir kitose šalyse atlikti tyrimai (17, 18), parodė, jog rūkantieji pasižymi liberalesniu požiūriu į rūkymą, jo kontrolę bei medicinos darbuotojų rūkymą. Rūkantys medicinos darbuotojai, nors ir nereikšmingai, visgi rečiau mano, jog rūkymas yra narkomanijos rūšis ir kad rūkantiesiems reikalinga medicininė pagalba metant rūkyti. Šie duomenys rodo, jog reikia geriau informuoti studentus medikus apie rūkymo pasekmes ir siekti, kad visi būsimieji gydytojai

būtų informuoti apie priklausomybės nuo tabako gydymą (19).

Išvados

1995–2004 metais reguliariai rūkė 19,4 proc. Kauno medicinos universiteto Medicinos fakulteto šeštojo kurso vaikinių ir 4,2 proc. merginų. Per šį laikotarpį vaikinių rūkymo paplitimas kito nereikšmingai, o merginų padidėjo daugiau kaip du kartus.

Rūkantys medicinos studentai pasižymėjo liberalesniu požiūriu į rūkymo keliamą žalą ir rūkymo apribojimus gydymo įstaigose, rečiau nei nerūkantys įvardijo rūkymą kaip priklausomybės ligą.

Dauguma (86,2 proc.) rūkančių ir nerūkiančių studentų nurodė, jog gydytojai privalo padėti norintiems mesti rūkyti, o 69 proc. studentų nurodė, jog gydytojai turi nepakankamai žinių, kaip teikti tokią pagalbą.

Smoking habits, attitudes and smoking cessation among sixth-year medical students of Kaunas University of Medicine

Aurelijus Veryga, Tomas Stanikas¹

Institute for Biomedical Research,

¹*Department of Preventive Medicine, Kaunas University of Medicine, Lithuania*

Key words: smoking of medical students, smoking prevalence, attitudes to smoking.

Summary. *The aim* of the study was to assess trends of smoking and the relation between smoking behavior of undergraduate medical students and their attitudes towards smoking and treatment of tobacco dependence.

Methods. Data were collected from sixth-year medical students of Kaunas University of Medicine during ten consecutive years. A total of 1518 students completed the anonymous questionnaire; response rate was 83.5%.

Results. The daily smoking rate was 19.4% in males and 4.2% in females; 15.9% and 10.4% respectively were irregular smokers, never smoked 41.6% of males and 64% of females. 70% of smokers and 83% of nonsmokers agreed that tobacco smoking is one of the greatest health hazards of modern times; 97.1% of all students considered passive smoking as harmful. More nonsmokers (70%) than smokers (51%) were aware of addictive nature of tobacco, but there was a little difference in their opinion about support to smokers for quitting: 83.2% of smokers and 87.1% of nonsmokers stated that medical doctors should help smokers to give up smoking and 68% of them thought that doctors had not enough knowledge how to help. Less smokers (55%) than nonsmokers (87%) believed that smoking should be banned in hospitals.

Conclusions. Prevalence of smoking was significantly lower among medical students than in general population. There were no significant changes in smoking prevalence among male medical students during the period of 1995–2004. At the same time smoking prevalence among female medical students increased more than twice. Attitudes of smokers and nonsmokers were significantly different on most items of tobacco, but knowledge of tobacco problem in the undergraduate students was not sufficient. Teaching about tobacco and related issues remains essential in the undergraduate medical course.

Correspondence to A. Veryga, Institute for Biomedical Research, Kaunas University of Medicine, Eivenių 4, 50009 Kaunas, Lithuania. E-mail: aurel@centras.lt

Literatūra

1. Curbing the epidemic: governments and the economics of tobacco control. The World Bank Washington D.C.;1999. p.1-85.
2. Gajalkshmi C, Jha P, Ranson K, et al. Global patterns of smoking and smoking-attributable mortality. In: Jha P, Chaluopka F, editors. Tobacco control in developing countries. Oxford, England: Oxford University Press; 2000. p. 11-39.
3. Doll R, Peto R, Wheatley K, et al. Mortality in relation to smoking: 40 years' observations on male British doctors. *BMJ* 1994;309:901-11.
4. Thun MJ, Day-Lally CA, Calle EE, et al. Excess mortality among cigarette smokers: changes in a 20-year interval. *Am J Public Health* 1995;85:1223-30.
5. Doll R, Peto R, Boreham J, Sutherland I. Mortality in relation to smoking: 50 years' observations on male British doctors. *BMJ* 2004;320:800-15.
6. Lietuvos sveikatos programa 1997–2010. (The Lithuanian Health Programme 1997–2010.) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija; 1997.
7. Ahmadi J, Khalili H, Jooybar R, Namazi N, Aghaei PM. Cigarette smoking among Iranian medical students, resident physicians and attending physicians. *Eur J Med Res* 2001;28:406-8.
8. Grabauskas V, Klumbienė J, Petkevičienė J, Dregval L, Kinderytė G, Šačkutė A, et al. Suaugusių Lietuvos žmonių gyvenimo tyrimas, 2002. (Health behaviour among Lithuanian adult population, 2002.) Kauno medicinos universitetas, Lietuva, Nacionalinis visuomenės sveikatos institutas, Suomija; 2003. p. 5-61.
9. Petrauskas D. Kauno universitetų studentų subjektyvios sveikatos, savijautos ir gyvenimo sąsajų vertinimas. Daktaro disertacija. (Assessment of links between subjective health, emotional status and health behaviour among students of Kaunas universities. Doctoral thesis.) Kauno medicinos universitetas; 2004. p. 56.
10. Kuznar B, Batura-Gabryel H, Mlynarczyk. Klinika Ftyz-jopneumonologii AM w Poznaniu. *Pneumonia Alergol Pol* 2002;70:483-9.
11. Mas A, Nerin I, Barrueco M, Cordero J, Guillen D, Jimenez-Ruiz C, Sobradillo V. Smoking habits among sixth-year medical students in Spain. *Arch Bronconeumol* 2004;40(9):403-8.
12. Kuznar B, Batura-Gabryel H, Mlynarczyk W. Social aspects of tobacco smoking among Polish students. *Pneumonol Alergol Pol* 2002;70(9-10):483-9.
13. Vakefliu Y, Argjiri D, Peposhi I, Agron S, Melani AS. Tobacco smoking habits, beliefs, and attitudes among medical students in Tirana, Albania. *Prev Med* 2002;34(3):370-3.
14. Menezes A, Palma E, Holthausen R, Oliveira R, Oliveira PS, Devens E, Steinhaus L, Horta B, Victora CG. Smoking time evolution among medical students, 1986, 1991, 1996. *Rev Saude Publica* 2001;35(2):165-9.
15. Baska T, Straka S, Mad'ar R. Smoking habits in university students in Slovakia. *Cent Eur J Public Health* 2000;8(4):245-8.
16. Richmond R. Teaching medical students about tobacco. *Thorax* 1999;54:70-8.
17. Kawakami M. Awareness of the harmful effects of smoking and views on smoking cessation intervention among Japanese medical students. *Intern Med* 2000;39(9):720-6.
18. Ndiaye M, Ndir M, Quantin X, Demoly P, Godard P, Bousquet J. Smoking habits, attitudes and knowledges of medical students of Medicine, Pharmacy and Odonto-Stomatology's Faculty of Dakar, Senegal. *Rev Mal Respir* 2003;20(5 Pt 1):701-9.
19. Nerin I, Guillen D, Mas A, Crucelaegui A. Evaluation of the influence of medical education on the smoking attitudes of future doctors. *Arch Bronconeumol* 2004;40(8):341-7.

Straipsnis gautas 2005 03 04, priimtas 2005 06 22

Received 4 March 2005, accepted 22 June 2005